

MARSHAK ESSENTIALS OF GEOLOGY (Second Edition)
CHAPTER SUMMARIES / KEY TERMS

CHAPTER 1 The Earth in Context (p 8 – 34)

- the use of parallax to figure distances to stars
- Ptolemy's belief in an Earth-centered Universe
- the opposing belief in a Sun-centered Universe
- the recognition of Earth as a planet in a solar system
- the discovery of galaxies, including our own Milky Way
- Doppler's explanation of wavelengths and frequencies altered by moving sources
- the correlation between the Doppler effect and the red shift of the expanding Universe
- the big bang theory of the beginning of the Universe
- the realization that stars have beginnings, lifetimes, and deaths
- the process of element formation in stars
- the development of our round Earth and our planetary system; origin of moon

Key Terms

[atmosphere](#)

[big bang theory](#)

[blue shift](#)

[comets](#)

[convection](#)

[cosmology](#)

[density](#)

[dipole](#)

[Doppler effect](#)

[earthquakes](#)

[ecliptic](#)

[expanding Universe theory](#)

[fault](#)

[galaxy](#)

[geocentric Universe concept](#)

[geothermal gradient](#)

[groundwater](#)

[heliocentric Universe concept](#)

[hydrosphere](#)

[hypsothetic curve](#)

[Jovian planets](#)

[magnetic field](#)

[magnetic field lines](#)

[magnetosphere](#)

[meteorite](#)

[nebula](#)

[nuclear fusion](#)

[planetesimals](#)

[pressure](#)

[protoplanets](#)

[protostar](#)

[red shift](#)

[seismic velocity](#)

[seismic velocity discontinuity](#)

[solar wind](#)

[supernova](#)

[terrestrial planets](#)

[topography](#)

[troposphere](#)

[vacuum](#)

[Van Allen radiation belts](#)

[viscosity](#)

[wavelength](#)

CHAPTER 2 – PLATE TECTONICS (P. 35-77)

Key Terms

[abyssal plains](#)

[accretionary prism](#)

[active continental margins](#)

[asthenosphere](#)

[axial troughs](#)

[basalt](#)

[bathymetric profile](#)

[bathymetry](#)

[collision](#)

[continental drift hypothesis](#)

[continental rifting](#)

[continental shelves](#)

[convergent plate boundary](#)

[dipole](#)

[dipole field](#)

[divergent plate boundary](#)

[electromagnet](#)

[fossils](#)

[fracture zones](#)

[geographic poles](#)

[glaciers](#)

[global positioning system \(GPS\)](#)

[hot spots](#)

[ice ages](#)

[lithosphere](#)

[magnetic declination](#)

[magnetic field lines](#)

[magnetic inclination](#)

[magnetic reversal chronology](#)

[magnetometer](#)

[mantle plumes](#)

[Mesozoic](#)

[mid-ocean ridges](#)

[negative magnetic anomaly](#)

[normal polarity](#)

[paleomagnetism](#)

[Paleozoic](#)

[Pangaea](#)

[passive continental margins](#)

[plate boundaries](#)

[plates](#)

[polarity chrons](#)

[polarity subchrons](#)

[positive magnetic anomaly](#)

[Precambrian](#)

[reversed polarity](#)

[ridge axis](#)

[sea-floor spreading](#)

[seamounts](#)

[sediment](#)

[slab-pull force](#)

[subduction](#)

[till](#)

[transform fault](#)

[transform plate boundary](#)

[triple junction](#)

[volcanic arc](#)

[volcanic arcs](#)

[Wadati-Benioff zone](#)

CHAPTER 3 MINERALS (P. 78-94)

Key Terms

[anhedral grains](#)

[cleavage](#)

[cleavage planes](#)

[conchoidal fracture](#)

[crystal](#)

[crystal form](#)

[crystal habit](#)

[crystal lattice](#)

[crystalline](#)

[diffraction](#)

[euohedral crystal](#)

[gem](#)

[gemstone](#)

[geode](#)

[hardness](#)

[industrial minerals](#)

[luster](#)

[melting temperature](#)

[mineral](#)

[Mohs hardness scale](#)

[ore minerals](#)

[pegmatites](#)

[polymorphs](#)

[precious stones](#)

[precipitation](#)

[semi-precious stones](#)

[solid-state diffusion](#)

[specific gravity](#)

[streak](#)

[symmetry](#)

INTERLUDE A – ROCK GROUPS (P. 95-101)

What is rock? Rock classification

CHAPTER 4 IGNEOUS ROCKS (P. 102 – 120)

Key Terms

[air-fall tuff](#)

[aphanitic](#)

[ash fall](#)

[ash flow](#)

[assimilation](#)

[batholiths](#)

[country rock \(or wall rock\)](#)

[crystalline igneous rock](#)

[decompression melting](#)

[dikes](#)

[extrusive igneous rock](#)

[fine-grained](#)

[fractional crystallization](#)

[geotherm](#)

[magma contamination](#)

[matrix](#)

[melt](#)

[melting curve](#)

[obsidian](#)

[partial melting](#)

[pegmatite](#)

[phaneritic](#)

[phenocrysts](#)

[pluton](#)

[porphyritic](#)

[pumice](#)

[pyroclastic rocks](#)

[scoria](#)

[geothermal gradient](#)

[glassy](#)

[heat-transfer melting](#)

[igneous rock](#)

[interlocking texture](#)

[intrusive contact](#)

[intrusive igneous rock](#)

[laccolith](#)

[lava](#)

[lava flow](#)

[mafic magmas](#)

[sills](#)

[stoping](#)

[tabular intrusions \(or sheet intrusions\)](#)

[tuff](#)

[ultramafic magmas](#)

[viscosity](#)

[volatiles](#)

[volcanic ash](#)

[volcano](#)

[welded tuff](#)

[xenoliths](#)

CHAPTER 5 – SURFACE SEDIMENTS, SOILS, SEDIMENTARY ROCKS (P. 121 – 152)

Key Terms

[alluvial fan](#)

[argillaceous rocks](#)

[arkose](#)

[bed \(or stratum\)](#)

[bed surface markings](#)

[biochemical sedimentary rock](#)

[breccia](#)

[caliche](#)

[carbonate rocks](#)

[cementation](#)

[chalk](#)

[chemical sedimentary rock](#)

[chemical weathering](#)

[chert](#)

[clastic \(or detrital\) sedimentary rock](#)

[coal](#)

[compaction](#)

[conglomerate](#)

[cross beds](#)

[delta](#)

[deposition](#)

[diagenesis](#)

[intracontinental basins](#)

[joints](#)

[lacustrine sediments](#)

[laterite soil](#)

[limestone](#)

[lithification](#)

[matrix](#)

[organic sedimentary rock](#)

[oxidation reaction](#)

[passive-margin basins](#)

[pedalfer soil](#)

[physical weathering \(or mechanical weathering\)](#)

[recrystallization](#)

[regression](#)

[rift basins](#)

[salt wedging](#)

[sandstone](#)

[sedimentary basin](#)

[sedimentary facies](#)

[shale](#)

[siltstone](#)

[soil](#)

[differential weathering](#)
[dissolution](#)
[exfoliation](#)
[floodplains](#)
[foreland basins](#)
[formation](#)
[fossiliferous limestone](#)
[fossils](#)
[fresh rock](#)
[frost wedging](#)
[glacial till](#)
[graded beds](#)
[hydration](#)
[hydrolysis](#)

[soil erosion](#)
[soil profile](#)
[sorting](#)
[spall](#)
[submarine fan](#)
[subsidence](#)
[talus](#)
[transgression](#)
[travertine](#)
[turbidites](#)
[turbidity current](#)
[weathered rock](#)
[zone of accumulation](#)
[zone of leaching](#)

INTERLUDE B – THE ROCK CYCLE (P. 174-179)

CHAPTER 10 – DEEP TIME (HOW OLD IS OLD?) (P. 283-305)

Key Terms

---

atomic number	geologic time
atomic weight	geologic time scale
blocking temperature	half-life
contact	inclusions
correlation	isotopes
daughter isotope	lithologic correlation
diversification	parent isotope
eon	periods
epochs	principle of fossil succession
eras	principle of uniformitarianism
formation (or stratigraphic formation)	radioactive isotopes
fossil assemblage	radiometric dating (or geochronology)
fossil correlation	relative age
geologic column	stratigraphic column
geologic history	unconformity
geologic map	xenoliths

INTERLUDE E – INTRO TO LANDFORMS AND HYDROLOGIC CYCLE (P. 364-372)

CHAPTER 13 – MASS WASTING (P. 373-390)

Key Terms

<u>angle of repose</u>	<u>quick clay</u>
<u>avalanche chutes</u>	<u>regolith</u>
<u>avalanches</u>	<u>relief</u>
<u>creep</u>	<u>riprap</u>
<u>debris flow</u>	<u>rockslide; landslide; debris slide</u>
<u>depositional landforms</u>	<u>shotcrete</u>
<u>downslope force; resistance force</u>	<u>slope failure</u>
<u>erosional landforms</u>	<u>slumping/slump</u>
<u>glide horizon</u>	<u>snow avalanche or debris avalanche</u>
<u>head scarp</u>	<u>solifluction</u>
<u>lahars</u>	<u>stable slopes; unstable slopes</u>
<u>landslide-potential maps</u>	<u>substrate</u>
<u>mass movement (or mass wasting)</u>	<u>surface tension</u>
<u>mudflow</u>	<u>talus</u>
<u>natural hazard</u>	<u>undercutting</u>
<u>permafrost</u>	<u>unstable ground</u>
<u>pressure ridge</u>	

CHAPTER 14 – RIVERS AND RUNNING WATER (P. 391-417)

Key Terms

<u>abandoned meander</u>	<u>longitudinal profile</u>
<u>abrasion</u>	<u>meander neck</u>
<u>alluvial fan</u>	<u>meanders</u>
<u>alluvium</u>	<u>natural levees</u>
<u>antecedent streams</u>	<u>oxbow lake</u>
<u>avulsion</u>	<u>peneplains</u>
<u>backswamp</u>	<u>permanent stream</u>
<u>bar</u>	<u>plunge pool</u>
<u>base level; local base level; ultimate base level</u>	<u>point bar</u>
<u>bird's-foot delta</u>	<u>pothole</u>
<u>bluff</u>	<u>precipitation</u>
<u>braided stream</u>	<u>radial network</u>
<u>canyon</u>	<u>rapids</u>
<u>capacity</u>	<u>rectangular network</u>
<u>channels</u>	<u>residence time</u>

[competence](#)
[continental divide](#)
[cut bank](#)
[cutoff](#)
[delta](#)
[dendritic network](#)
[discharge](#)
[distributaries](#)
[downcutting](#)
[drainage basin \(or catchment or watershed\)](#)
[drainage divide](#)
[drainage network](#)
[dry wash \(wadi\)](#)
[ephemeral stream](#)
[flash floods](#)
[flood](#)
[flood stage](#)
[fluvial deposits](#)
[headward erosion](#)
[hydrosphere](#)
[incised meanders](#)
[jet stream](#)
[saltation](#)
[scouring](#)
[seasonal floods](#)
[sediment load](#)
[sediment sorting](#)
[sheetwash](#)
[stream piracy \(or stream capture\)](#)
[stream rejuvenation](#)
[streams](#)
[superposed streams](#)
[trellis network](#)
[tributaries](#)
[trunk stream](#)
[turbulence \(or turbulent flow\)](#)
[valley](#)
[water gap](#)
[water table](#)
[waterfalls](#)
[wetted perimeter](#)
[wind gap](#)
[yazoo streams](#)

CHAPTER 16 – GROUNDWATER (P. 450-472)

Key Terms

[aquicludes](#)
[aquifers](#)
[aquitards](#)
[artesian springs](#)
[artesian well](#)
[bioremediation](#)
[capillary fringe](#)
[cone of depression](#)
[confined aquifers](#)
[contaminant plume](#)
[Darcy's law](#)
[disappearing streams](#)
[injection wells](#)
[karst landscape](#)
[limestone column](#)
[mud pot](#)
[ordinary well](#)
[perched water table](#)
[permeable](#)
[pore](#)
[porosity](#)
[potentiometric surface](#)
[principal aquifer](#)
[recharge area](#)

[discharge area](#)
[drawdown](#)
[dripstone](#)
[dry well](#)
[flowstone](#)
[geothermal regions](#)
[geyser](#)
[groundwater](#)
[hard water](#)
[head of the water table](#)
[hot springs](#)
[hydraulic conductivity](#)
[hydraulic gradient](#)
[hydrologic cycle](#)
[infiltrate](#)

[saturated zone \(or zone of saturation\)](#)
[seasonal wells](#)
[sinkhole](#)
[soda straw](#)
[soil moisture](#)
[speleothems](#)
[springs](#)
[stalactite](#)
[stalagmite](#)
[tower karst](#)
[unconfined aquifers](#)
[unsaturated zone \(or zone of aeration\)](#)
[water table](#)
[wells](#)

CHAPTER 17 DESERTS (P. 473-492)

Key Terms

[alluvial fan](#)
[bajada](#)
[barchan dunes](#)
[bed load](#)
[blowout](#)
[bornhardts](#)
[buttes](#)
[caliche](#)
[chimneys](#)
[continental-interior deserts](#)
[convergence zone](#)
[Coriolis effect](#)
[cuestas](#)
[deflation](#)
[desert](#)
[desert pavement](#)
[desert varnish](#)
[desertification](#)
[dip slope](#)

[insolation](#)
[interior basin lakes](#)
[intermittent \(or ephemeral\) streams](#)
[lag deposit](#)
[leach](#)
[loess](#)
[longitudinal dunes \(or seif dunes\)](#)
[mesas](#)
[parabolic dunes](#)
[pediment](#)
[petroglyphs](#)
[playa](#)
[polar cells](#)
[prevailing winds](#)
[rain shadow deserts](#)
[reg](#)
[saltation](#)
[scarp retreat](#)
[slip face](#)

[divergence zone](#)

[dust storm](#)

[erg](#)

[Ferrel cells](#)

[Hadley cells](#)

[hamada](#)

[hoodoos](#)

[inselberg](#)

[star-shaped dunes](#)

[suspended load](#)

[talus apron](#)

[transverse dunes](#)

[ventifacts \(faceted rocks\)](#)

[wadis](#)

[wind abrasion](#)

[yardangs](#)

CHAPTER 18 – GLACIERS (P.493-524)

Key Terms

[albedo](#)

[arête](#)

[catabatic winds](#)

[channeled scablands](#)

[chatter marks](#)

[cirque glaciers](#)

[cirques](#)

[continental glaciers \(ice sheets\)](#)

[coulees](#)

[drumlins](#)

[eccentricity cycle](#)

[end moraine](#)

[erratics](#)

[eskers](#)

[fjords](#)

[glacial abrasion](#)

[glacial drift](#)

[glacial incorporation](#)

[glacial marine sediment](#)

[glacial outwash](#)

[glacial plowing](#)

[glacial plucking \(or glacial quarrying\)](#)

[glacial rebound](#)

[glacial subsidence](#)

[glacial till \(or unstratified drift\)](#)

[glacially polished surfaces](#)

[kame](#)

[kettle hole](#)

[knob-and-kettle topography](#)

[lateral moraines](#)

[Laurentide ice sheet](#)

[little ice age](#)

[lodgment till](#)

[loess](#)

[medial moraine](#)

[meltwater lakes](#)

[Milankovitch cycles](#)

[mountain \(or alpine\) glaciers](#)

[mountain ice caps](#)

[outwash plain](#)

[paleosol](#)

[patterned ground](#)

[periglacial environments](#)

[permafrost](#)

[Pleistocene Ice Age](#)

[pluvial lakes](#)

[precession](#)

[recessional moraines](#)

[roche moutonnée](#)

[rock flour](#)

[rock glacier](#)

[stone rings](#)

[glaciations](#)
[glaciers](#)
[ground moraine](#)
[hanging valleys](#)
[head](#)
[Holocene](#)
[horn](#)
[ice age](#)
[ice shelves](#)
[ice-margin lake](#)
[insolation](#)
[interglacials](#)

[stratified drift](#)
[tarn](#)
[terminal moraine](#)
[terminus \(or toe\)](#)
[tillites](#)
[truncated spurs](#)
[tundra](#)
[U-shaped valley profile](#)
[valley glaciers](#)
[varve](#)
[V-shaped valley profile](#)

CHAPTER 19 – GLOBAL CLIMATE CHANGE (P. 525-545)

Key Terms

[acid rain](#)
[albedo](#)
[anthropogenic](#)
[biodiversity](#)
[biogeochemical cycle](#)
[biosphere](#)
[bolide](#)
[catastrophic change](#)
[Earth system](#)
[ecosystem](#)
[eustatic sea-level change](#)
[global change](#)
[global climate change](#)
[global warming](#)

[greenhouse periods](#)
[ice-house periods](#)
[K-T boundary event](#)
[mass-extinction events](#)
[ozone hole](#)
[paleoclimate](#)
[photochemical smog](#)
[pollen](#)
[red giant](#)
[rock cycle](#)
[sedimentary sequence](#)
[sunspot cycle](#)
[supercontinent cycle](#)
[superplume](#)